

Rector Et Concilium Academiae Fridericianae Buetzoviensis Festum Memoriae Resurrectionis Christi Consecratum Pie Ac Religiose Celebrandum Ciuibus Indicunt Praemissa Altera Particula Commentationis Qua Via Et Ratio Doctrinae Euangelicae De Satisfactione Vicaria Iustitiae Diuinae A Christo Pro Hominibus Praestita Recte Probandae Breuiter Delineatur

Buetzovii: Typis Ioann. Gotth. Fritzii, [1777]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn183116454X>

Druck Freier Zugang

Universität Bützow.
Osterprogramm. 1777.

Mkl h

3488

zfb ME

05. Aug. 1999

 entsäuert

Medl. h.
3488

0

RECTOR ET CONCILIUM
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
BUETZOVIANENSIS
FESTUM
MEMORIAE
RESURRECTIONIS
CHRISTI

CONSECRATUM

PIE AC RELIGIOSE CELEBRANDUM

CIUIBUS INDICUNT

PRAEMISSA

ALTERA PARTICULA COMMENTATIONIS

QUA VIA ET RATIO

DOCTRINAE EUANGELICAE

DE

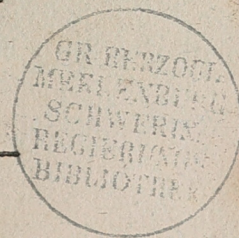
SATISFACTIONE VICARIA IUSTITIAE DIUINAE
A CHRISTO PRO HOMINIBUS PRAESTITA

RECTE PROBANDAE

BREUITER DELINEATUR.

BUETZOUII

TYPIS IOANN. GOTTH. FRITZII, SEREN. DVC. AVL.
ET ACADEM. TYPOGR.

1777

RECTORIUS UNIVERSITATIS
BURGENSES
FESTUM
MEMORIAE
RESURRECTIONIS

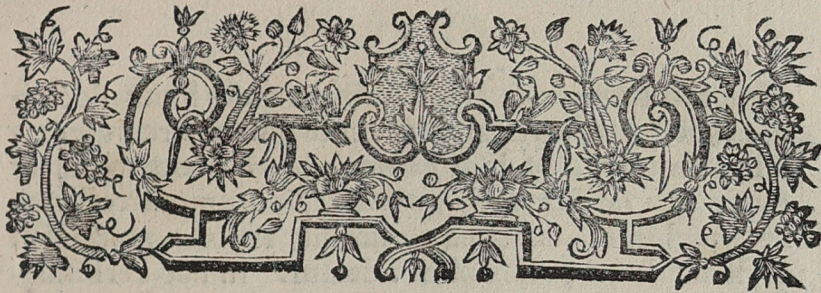
C H R I S T I

CONSERVATUM

IN AC THEOLOGICAL LIBRARY

LIBRARY
UNIVERSITY OF
ROSTOCK
THEOLOGICAL LIBRARY
UNIVERSITY OF
ROSTOCK
THEOLOGICAL LIBRARY
UNIVERSITY OF
ROSTOCK

UNIVERSITY OF ROSTOCK
THEOLOGICAL LIBRARY

Quum Vobis, Ciues Carissimi, festum; quod iam antiquitus ab ecclesia Christiana sollemni resurrectionis Christi memoriae pie recolendae consecratum est, ex more atque instituto laudabili publice indicendum sit, atque officii nostri ratio a nobis postulet, vt simul meditationem sacram religiosae illi sollemnitati accommodatam Vobis praeceamus: recordamur deberi Vobis continuationem commentationis ante hunc annum coeptae, qua viam & rationem doctrinae euangelicae de satisfactione vicaria iustitiae diuinae a Christo pro nobis praestita recte probandae breuiter delineare suscepimus. Cuius commentationis in *quatuor partes* a nobis distributae quum *particulam primam* festo Paschatis anni superioris Vobis tradiderimus, qua *cautiones* quasdam ac *regulas*, quibus admo-

admoniti prouide & feliciter in veritate huius doctrinae inuestiganda verfaremur, ante omnia circumspeximus; sequitur, vt iam *particula altera* viam monstremus, qua *ex solis effatis scripturae s.* eorumque collatione, quid in illa doctrina verum sit, expeditius intelligi & demonstrari posse nobis videatur. In hac veri inuestigatione cautionum illarum, quas in particula prima tanquam diligenter obseruandas docuimus, nobisque ipsi praescripsimus, memores manere studebimus, imprimis etiam *tertiac* pag. 7-9. traditae, ex cuius explanatione, vt lectoribus nostris statim ratio appareat, quare in hac, quam aggredimur, probatione hanc, non aliam, viam sequamur, repetere placet, quae ibi pag. 9. scripsimus: „Itaque sic potius in hoc negotio versandum est, vt, quando suscipimus oracula diuina consulere, quid Jesus Christus ad salutem nostram praestiterit, tum quasi obliuiscamur, quid ecclesia nostra, quid doctores illius in suis compendiis ac systematibus de satisfactione a Christo praestita docuerint, atque vt nos quasi recentes & hac religionis doctrina nondum imbuti ad oracula diuina accedamus, DEVM ipsum audiamus, secundum omnia Hermeneuticae S. praecepta & monita (quae quidem recta sint) summa, qua fieri potest, diligentia sensum effatorum Spiritus S. scrutemur, & perspicere allaboremus iam non solliciti, num doctrina theologorum nostratium, an vero alia quaedam, tali interpretatione sit exitura.,” Huius igitur moniti, quod ipsi nobis dedimus, memores in hac commentatione non proficiscemur, vti alii non pauci,

pauci, a definitione talis satisfactionis, qualem a Christo praestitam aut ipsi iam mente concepimus, aut doctores nostrates asserunt, ita vt hanc notionem amplexi deinde ad eam cupide accommodemus explicationem dictorum e Scriptura S. conquisitorum; sed quasi ignari satisfactionem DEO a Christo praestitam doceri in ecclesia nostra illum ordinem potius inuertemus, & relictis omnibus hoc nobis primum erit, vt oracula diuina consulamus, quid Christus in salutem nostram praestiterit; & quidem in hac commentationis nostrae particula, quam nunc exhibemus, his finibus nos continebimus, vt *sola effata* S. S. audiamus, & recte interpretari studeamus, sepositis ad tempus & in *tertiam tractationis particulam* reseruatis philosophematibus, quibus aut ex principiis rationis aut ex analogia fidei doctrina illa e solis testimoniis diuinis hausta & proxime deducta magis illustrari confirmarique possit.

Atque vt haec, quam nunc suscipimus, inuestigatio idoneum habeat initium, inde proficiscimur, vbi summa inter omnes Christianos consensus est in doctrina de Christo & beneficiis, quae ipsi debeamus.

Primum igitur iure nostro postulamus vt nobis concedatur, quod non possunt non concedere, qui in Scriptura S. reuelationem DEI contineri illamque esse ΘΕΟΥ ΕΥΣΟΥ fatentur, has sententias, quas in duas classes distributas iam asseremus, DEVM testatas nobis dedisse, quippe quae totidem verbis a legatis diuinis pronuntiatae in bibliis leguntur.

1) Jesus Christus est *πατήρ* hominum Luc. 2, 11.
a 3 Act.

Act. 5, 31. 2 Tim. 1, 10. Tit. 2, 13. 2 Petr. 1, 1. 2, 20. 3, 2. 18. & in nemine alio est σωτηρία, neque nomen aliud sub coelo datum est inter homines, in quo nos seruandi sumus s. ad salutem perducendi Act. 4, 12. ideo etiam nomen *Jesu* illi datum est a DEO interprete angelo, quoniam ad salutem perducit populum suum a peccatis Matth. 1, 21. hic Jesus aboleuit mortem 2 Tim. 1, 10. per eum concessit nobis DEVS victoriam de morte & inferis reportandam 1 Cor. 15, 55-57. ille aboleuit s. potestate exiit eum, qui mortis habebat imperium, id est, diabolus Hebr. 2, 14. DEVS vitam aeternam nobis dedit, & haec vita est in filio eius Christo 1 Joh. 5, 11. 12. DEVS hunc filium suum vnigenitum motus amore in homines dedit, vt quicumque in eo fiduciam collocent, non pereant, sed vitam aeternam habeant Joh. 3, 16. qui in hunc filium DEI credit non condemnatur Joh. 3, 18. qui non credit ei, vitam aeternam non videbit, sed ira DEI manet super eo Joh. 3, 36. Jesus est via & vita, nemo ad patrem ipsius, DEVM, venit, nisi per eum Joh. 14, 6. Idem parauit in domo patris sui locum, quem obtineant qui in eum credunt Joh. 14, 1-3. cf. c. 17, 24. atque effecit, vt homines in coelis sacerdotes & reges DEO & patri ipsius essent Apoc. 1, 6. 5, 10. cum ipso aeternum regnaturi Apoc. 22, 5. 3, 21. 2 Tim. 2, 12.

2) Jam, si quaerimus, *quomodo* Christus σωτηρ & ἀρχηγός σωτηρίας humani generis sit, seu *qua ratione* pendeat ab ipso salus & beatitas nostra: reperimus

(1) eiusmodi oracula, e quibus discimus, Christum

stum vtique etiam hanc ob rationem σωτήρα nostrum esse & merito vocari, quoniam rex fit a DEO patre constitutus, & ab hoc summam potestatem & imperium acceperit (quod etiam nomen Christi proxime significauit) ita vt salus nostra pendeat ab eius prouidentia, gubernatione, iudicio decretorio, ipsaque largitione bonorum coelestium. Sic enim sententiae diuinae pronunciant. Jesum fecit DEVS dominum & Christum Act. 2, 36. qui sedeat a dextris DEI v. 34. Hunc DEVS ἀρχηγόν καὶ σωτήρα exaltauit ad dextram suam Act. 5, 31. omnia ipsi tradita sunt & in manum data a patre suo, Matth. 11, 27. Joh. 3, 35. & omnis potestas in coelo & terra ipsi data est Matth. 28, 18. cf. Eph. 1, 20 - 22. 1 Petr. 3, 22. inprimis dedit ipsi Pater imperium in omnem carnem, vt omnibus, quos Pater ipsi dedit, vitam aeternam tribueret Joh. 17, 2. Hunc Jesum, qui est caput super omnia, peculiariter ecclesiae, quae est corpus ipsius, caput DEVS constituit Eph. 1, 22. 23. cf. c. 4, 15. 16. Col. 2, 19. Sic exaltatus Jesus dat dona hominibus Eph. 4, 8. & quum sit caput ecclesiae, idem est σωτήρ τῆς σαρκός Eph. 5, 23. nutrit & fouet ecclesiam tanquam carnem suam v. 29. 30. est cum suis omnes dies vsque ad finem ἢ συντέλειαν τῆς αἰῶνος Matth. 28, 20. habitat in iis, qui fiduciam in ipso collocant eumque amant Eph. 3, 17. Joh. 14, 23. & in quo habitat, ei dat etiam Spiritum suum 1 Joh. 3, 24. 4, 13. Tandem veniet hora, in qua omnes, qui in sepulcris sunt, audient vocem ipsius & egredientur Ioh. 5, 28. 29. & quum omne iudicium ipsi traditum sit a Patre Ioh. 5, 22. 27. cf.

cf. Act. 10, 42. 17, 31. exercebit etiam illud die ultimo ita, vt sententiam decretoriam ferat de salute hominum, qui beandi sint, qui puniendi, vti explicatius legi potest Matth. 25, 31 - 46. 13, 40 - 43. 47 - 50. Rom. 2, 16. 1 Cor. 4, 5. 2 Cor. 5, 10. Atque eos, quibus beatitas coelestis adiudicata est, qui stabunt coram throno & coram agno, & cultum DEO praestabunt in templo illius coelesti, eos agnus ille, qui est Christus, ipse pascet & ducet ad fontes aquarum viuos i. e. fruitionem bonorum gaudiorumque coelestium ipse illis praestabit. Apoc. 7, 9. 15 - 17.

Hac igitur ratione Christus vtique est σωτήρ hominum, neque hoc in dubium vocari potest ab vlllo, qui se Christianum profitetur.

Sed (2) reperimus etiam eiusmodi oracula, quibus sic pronuntiatur: DEVS pater *misit* filium tanquam σωτήρα mundi 1 Joh. 4, 14. *misit* filium suum - vt σωθῆ ὁ κόσμος per eum Joh. 3, 17. *misit* filium suum vni- genitum *in mundum* vt viueremus per eum 1 Joh. 4, 9. *venit* Jesus σωσαι, quod perditum fuit Matth. 18, 11. Luc. 19, 10. *venit* Christus Jesus *in mundum* peccatores σωσαι. 1 Tim. 1, 15.

Iam ex his sententiis id simul liquido apparet 1) Iesum, qui a DEO *missus* sit in *hunc terrarum orbem* tanquam σωτήρ & ad seruandos beandosque homines, peregrisse aliquid, dum in his terris esset, antequam hunc mundum relinqueret & ad Patrem in caelos rediret, quod ad salutem hominum parandam opus fuerit; 2) & tale quid, ad quod praestandum vt DEVS filium su-
um

* * *

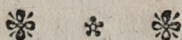
um vnigenitum in terras mitteret, summa ipsius sapientia suaferit.

His igitur fundamenti loco positis, quippe quae a nemine Christiano negari aut in dubitationem adduci possunt, iam porro anquirendum est, *quid teste Scriptura S. Iesus, dum in his terris degeret ante reditum ad Patrem DEVM praestiterit, quod ad salutem hominum parandam opus fuerit, & quod postulauerit, ut DEVS filium suum vnigenitum in hanc terram mitteret.*

Iam reperimus utique 1) in Scriptura S. testatum: Iesum, filium DEI vnigenitum venisse in mundum tanquam lumen Ioh. 3, 19. cf. c. 1, 9. eum fuisse prophetam illum magnum, quem iam Moses a DEO mittendum promiserit Act. 3, 22. 23. DEVM ipsius patrem voce de coelo missa iussisse, ut homines eum audirent Matth. 17, 5. DEVM verba ipsi dedisse Ioh. 17, 8. huius doctrinam fuisse Patris, qui ipsum miserit Ioh. 7, 17. hunc filium DEI vnigenitum, qui in sinu Patris sit, explicasse nobis, quae ad DEVM, quem nemo vnquam viderit, recte cognoscendum pertinerent Ioh. 1, 18. illum nomen Patris sui manifestasse hominibus Ioh. 17, 6. 26. ipsum annunciaffe inter Iudaeos euangelium regni DEI. Marc. 1, 14. σωτηρίαν docuisse Hebr. 2, 3. verba vitae aeternae habuisse Ioh. 6, 68. Narratur etiam in Euangeliis argumentum multorum ipsius sermonum, quibus de DEO patre suo, de se tanquam filio DEI vnigenito, Messia & seruatore hominum, de propensa Patris sui suaque ipsius voluntate peccatores in gratiam recipiendi, de resipiscencia & fide in euangelium, de lege

b

recte

recte interpretanda & vitae sanctitate, de Spiritu S. a se mittendo, de immortalitate mentis humanae, resurrectione mortuorum, iudicio extremo, de beatitate coelesti & poenis infernalibus nos docuit. Narrantur miracula, quibus doctrinae suae diuinitatem confirmauerit. Relatum etiam legimus, eum discipulos suos, in primis 12. illos apostolos ad munus legatorum diuinorum obeundum instituisse, praeparasse, donis miraculosis instruxisse, atque ablegasse tandem ad euangelium, ad μετανοιαν & remissionem peccatorum inter omnes gentes annunciandam. Praeterea docemur Iesum peccatorum omnium expertem vitam sanctissimam egisse nobisque *exemplar*, quod sequeremur, reliquisse.

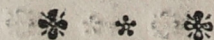
Haec omnia, quae iam commemorauimus a Christo, dum inter homines degeret, praestita, quibus legatum DEI, prophetam, doctorem religionis & exemplar virtutum egit, grauius omnino sunt, neque inficiandum etiam haec ad missionis diuinae propositum & ad salutem hominum promouendam pertinuisse.

Sed 2) quaerentibus nobis, num Christus, quum adhuc in terra versaretur, ante reditum ad patrem, praeter illam annunciationem euangelii, doctrinam religionis & exemplum virtutum nihil aliud ad salutem nostram praestiterit, & num in iis solis id positum sit, ad quod filius DEI vnigenitus in terrarum orbem a Patre suo mittendus fuerit: statim se offerunt nobis oracula permulta, quibus docemur, hunc nostrum σωτήρα etiam hoc modo salutem generis humani parasse, vt *tum δικαίωμα & υπακοήν* praestaret, *tum παθήματα* multa

ta & varia immo mortem cruentam subiret; quid?
 quod inuenimus huic parti rerum a Christo in his ter-
 ris gestarum praecipue & in quamplurimis Scripturae
 S. locis procurationem salutis nostrae tribui; & legi-
 mus Paulum ita magnifice de *cruce* Christi praedicasse,
 vt diceret: ὁ λόγος τῆς σταυροῦ - - τοῖς σωζομένοις ἡμῖν δύνα-
 μιν Θεοῦ ἐστὶ I Cor. 1, 18. οὐκ ἔκρινά τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ
 μὴ Ἰησοῦν χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. I Cor. 2, 2. & ab-
 sit a me gloriari nisi de *cruce* Domini nostri Iesu Christi.
 Gal. 6, 14.

Itaque iam omnis animi nostri attentio eo aduer-
 tenda est, vt ex oraculis diuinis intelligamus, quae sit
 vera ratio tum *δικαιώματος* & *ὑπακοῆς* Christi tum *παθη-
 μάτων* ab ipso toleratorum & inprimis mortis illius cru-
 entae in *cruce*; num & quatenus etiam haec vtraque
 ad munus seruatoris a Iesu in hac terra adminiftran-
 dum & ad salutem nostram procurandam pertinuerint;
 atque huc spectat omnis haec nostra commentatio.

Vt autem in hac ardua quaestione eo prouidenti-
 us nobis caueamus, ne praeiudicatis opinionibus aut
 partium studio ad falsas persuasiones abripiamur; ita
 in hac inuestigatione versabimur, vt *primum* oracula
 diuina consulamus, *quem effectum* & *scopum* tum *obedi-
 tiae Christi* tum *afflictionibus eius* & *morti* disertis verbis
 tribuant. Sed, quoniam ad rectam intelligentiam actio-
 nis ad effectum & finem aliquem assequendum susce-
 ptae non sufficit effectum ipsum & scopum cognoscere,
 sed etiam requiritur perspicientia *nexus*, quo actio tan-
 quam causa cum effectu & fine cohaereat; id *alterum*
 erit, vt inuestigemus num oracula diuina & quid nos

doceant de *nexu* illius obedientiae & *παθήματων* mortisque Christi cum isto effectu & fine, quem his tanquam causis tribuerint.

Et quoniam de *παθήμασι* & morte Christi maxima copia oraculorum diuinorum reperitur, e quibus eorumque inter se collatione maior lux speranda est: feliciter rem nostram acturi nobis videmur, si in effectum salutarem & scopum *παθήματων* Christi & nexum, quo haec cum illo copulata sunt, prius inquisuerimus, quam in fructum & finem *ὑπακοῆς* a seruatore nostro praestitae: praesertim, quum testatum in Scriptura S. legamus, hanc obedientiam Christi *etiam* in ipsis *παθήμασι* & morte eius conspicuam fuisse Phil. 2, 8. Joh. 10, 18. 14, 31. Hebr. 5, 8.

Itaque I. omni cura id operam dabimus, vt ex ipsis oraculis diuinis discamus, quae fuerint *consilia DEI in afflictionibus & morte filii sui unigeniti*; quum sciamus hunc *τῇ ὀρισμένη βουλῇ καὶ προγνώσει τῆ θεῶ ἐνδοτον λαβόντας* Judaeos cruci affixum enecasse Act. 2, 23. cf. 4, 28. & secundum vaticinia diuina oportuisse Christum ita pati Luc. 24, 46. cf. Act. 26, 22. 23. 1 Petr. 1, 10. 11. Et dum hoc opus arduum aggredimur, ardentissimis precibus DEVM O. M. obsecramus, velit mentes nostras lumine Spiritus sui ita collustrare, vt agnoscamus Christum *crucifixum* Judaeis scandalum & graecis stultitiam tamen DEI esse *δύναμιν καὶ σοφίαν*. 1 Cor. 1, 23. 24.

In hac inuestigatione

1. ex ordine paulo ante delineato hoc nobis *primum* fit, vt quaeramus, quem *effectum & scopum παθήμασι & morti*

morti Jesu Christi oracula diuina disertis verbis tribuant.
Haec consulentibus nobis respondent triplicem potissimum fuisse effectum istum a DEO & Christo intentum fibique propositum

1) *primus* ponitur in eo, vt homines veniam peccatorum consequantur, ab horum poenis liberentur, fauore DEI fruantur, vitae & beatitatis aeternae participes fiant, dummodo in Christo fiduciam collocent. Hic effectus *παθημάτων* & mortis cruentae Jesu Christi variis phrasibus in permultis oraculis declaratur; quare haec pro diuersitate descriptionum & locutionum quibus vtuntur, in *varias classes* referemus.

(1) In *remissionem peccatorum* effusus est *sanguis* Christi Matth. 26, 28. In Christo habemus *ἀπολύτρωσιν per sanguinem* eius, nempe *remissionem peccatorum* Eph. 1, 7. Col. 1, 14. Christus est *μειστής καινῆς διαθήκης*, qua DEVS promittit, se *propitium* fore (*ἰλεως ἔσομαι*) iniquitatibus hominum horumque *peccata non amplius recordaturum* esse. Hebr. 8, 6. 10. 12. cf. 10, 16. 17. cuius *διαθήκης* *μειστής* est *Jesu morte sua*, *θανάτῳ γενομένῳ* Hebr. 9, 15.

Huc pertinent etiam a) *locutiones illae metaphoricæ*; Christus *lauit nos a peccatis nostris sanguine suo* Apoc. 1, 5. *Sanguis* Jesu Christi filii DEI *καθαρίζει* nos ab omni peccato 1 Joh. 1, 7. cf. v. 9. Filius DEI postquam *per se ipsum* fecit *καθαρισμὸν* peccatorum, confedit in dextra maiestatis Hebr. 1, 3. ergo ante hanc sessionem, quum adhuc *in terra* esset, *effecit istam purgationem*; quod quale sit dilucidius explicat. Apostolus c. 9, 13. 14. his verbis: si sanguis taurorum & hircorum - - -

sanctificat ad carnis puritatem (i. e. effecit, vt ex Israelitis ii, quibus ob impuritatem aliquam lege caeremoniali definitam non licebat cultui DEI publico interesse, & qui DEO purissimo fastidium creare censebantur, ad illum cultum diuinum puri redderentur) quanto magis *sanguis Christi*, qui per Spiritum aeternum se ipsum DEO obtulit immaculatum, *purgabit conscientiam nostram ab operibus mortuis* (i. e. quae tanquam cadauera nos impuros reddunt, aut etiam, quae mortem nobis contrahunt) ad cultum praestandum (vt cultus noster acceptus sit) DEO viuo. Hoc vocabulo *purgationis* Apostolum non significasse productionem aut excitationem sanctitatis *inbaesiuae*, quam vocant theologi, non solum inde patet, quod cap. 1, 3. supra excitato dixit, Christum *purgationem* peccatorum nostrorum *effecisse* *antequam* confederit in dextra maiestatis, sed etiam ex iis, quae in hoc cap. 9. statim post v. 14. modo explicatum docet versibus 18 - 23. quorum sensus breuiter huc redit: quemadmodum in veteri testamento ipsum tabernaculum & omnia vasa ad cultum DEI pertinentia sanguine adperso purganda fuerunt, imo fere omnia per sanguinem secundum legem purgata sunt, & sine sanguinis effusione non fit remissio peccati, ac necessarium fuit, *ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς* istis sacrificiis vitulorum & hircorum *καθαρίζεσθαι*, i. e. effici, vt ne hunc totum religionis cultum DEVS sanctissimus auersetur propter sordes peccatorum in iis, qui hunc cultum praestant: ita necessarium fuit *αὐτὰ τὰ ἐπουράνια* meliori sacrificio i. e. Christi *purgari* i. e. effici, vt ne detestetur DEVS sanctissi-

ctissimus homines, qui peccatores fuerunt, ad se in coelum admittere, inter illos in coelo tabernaculum suum collocare cf. Apoc. 21, 2. 3. & ab iis tanquam sacerdotibus coli cf. Apoc. 1, 5. 6.

Hanc purgationem hominum a peccatis, quam Paulus sanguini Christi tribuit, idem vocat alibi *sanctificationem*, & dicit Hebr. 10, 10. nos *sanctificatos* esse per oblationem s. *sacrificium corporis Jesu Christi*, & quidem ἐφάπαξ; ubi iterum lucide apparet, non esse ipsi sermonem de effectione sanctitatis inhaesivae; haec enim non effecta est in hominibus ἐφάπαξ. Haec notio purgationis & sanctificationis est etiam in illa phrasi, qua Paulus dicit Hebr. 10, 21. 22. quoniam habemus magnum sacerdotem i. e. Christum, accedamus ἐγγαντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, item ubi c. 12, 24. Hebraeos in Christum credentes consolando admonet ipsos accessisse τῷ αἵματι γαντισμῶ, additque, hunc sanguinem meliora loqui, quam Abel, i. e. non vindictam sed veniam poscere cf. 1 Petr. 1, 2.

Ad hanc classsem referimus etiam iure nostro c) illas phrasas, quibus Christus dicitur εἰς ἀθετησιν ἀμαρτίας, ad abolitionem peccati (cf. c. 7, 18.) per sacrificium suum apparuisse. Quae *abolitio* hic non est intelligenda de interna animi emendatione, sed de sublacione poenarum peccati; vti etiam e contextu patet; paulo post enim dicit Apostolus c. 10, 4. sanguinem taurorum & hircorum non potuisse ἀφαιρεῖν, auferre peccata, & v. 11. sacrificia leuitica nunquam posse περιελείν ἀμαρτίας; iam ab isto sanguine & sacrificiis Judaei non emendationem,

onem, sed *veniam* expectabant; vi igitur oppositi sanguis Christi & sacrificium ita *aboleuit* & *abstulit peccata* nostra, vt horum poenae tollerentur, nobisque *venia* concederetur, seu, vt non amplius haberemus *συνείδησιν ἁμαρτιῶν* c. 10, 2. nos angentem. Illud *ἀνενεγκέν ἁμαρτίας* Hebr. 9, 28. & *αἶρειν τὴν ἁμαρτίαν* Joh. 1, 29. aliquid amplius nobis significare videtur; de quo infra.

Tandem d) huc referimus sententiam illam, qua Col. 2, 14. Christus dicitur *ἐξάλειψας τὸ κατ' ἡμῶν χειρογράφον τοῖς δόγμασιν*, quod fuit nobis aduersarium, quodque ille sustulerit e medio, quum affixisset illud cruci. Nam hac ratione in illis *δόγμασιν* erat chirographum, quod secundum Hebr. 10, 3. in istis sacrificiis erat *ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν*. Ergo Christo cruci affixo *sublatum est debitum nostrum poenarum* pro peccatis soluendarum.

(2) Huic classi locutionum primae admodum affinis est *altera*, qua continentur eiusmodi phrasae, quibus *ἱλασμὸς expiatio* peccatorum humanorum *Christo & morti eius* tribuitur. His enim locutionibus itidem docemur, morte Christi effectum esse, vt *veniam* peccatorum homines consequerentur. Sed tamen illas ideo peculiari classi adscribimus, quod iis simul clarius significatur, *DEVM iratum* fuisse nobis ob peccata nostra, seu voluisse haec punire, sed *placatum* esse morte Christi, i. e. hac effectum, vt *DEVS* vellet peccatorum poenas nobis condonare. Reperimus autem non modo eiusmodi oracula, quibus *Christus ipse generatim* dicitur *ἱλασμὸς περὶ τῶν ἁμαρτιῶν τῷ κόσμῳ* i. e. auctor & effector expiationis 1 Joh. 2, 2. 5, 10. & *sacerdos noster τὰ πρὸς τὸν θεόν*

Θεόν

Θεῶν ad placandum DEVM, ad intercedendum pro nobis apud DEVM, & εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἀμαρτίας Hebr. 2, 17. quemadmodum omnis sacerdos ad hanc rem constitutus est Hebr. 5, 1. 8, 3. *sed etiam* eiusmodi effata, quibus *magis definite* Christus dicitur sacerdos noster esse εἰαυτὸν ἀνεπέγκας, quoniam se ipse obtulit & sacrificavit; Hebr. 7, 27. sicuti etiam *sacrificio* eius, *sacrificio corporis* eius pro peccatis vnico & ἐφάπαξ oblato tribuitur ἀθέτησις ἀμαρτιῶν & ἀγιασμός hominum omnibus numeris absolutus Hebr. 9, 26. 10, 10. 12. 14. Et quum Paulus Hebr. 9, 9. dicat dona & sacrificia ista leuitica non potuisse κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα cf. 10, 2. vñ oppositi innuit, Christi donum & sacrificium τελειῶσαι κατὰ συνείδησιν.

Porro, quum Rom. 3, 25. dicatur, DEVM proposuisse Jesum ἰλαστήριον, *sive* iam hac voce intelligas *expiatorem* (sicut σωτήριον pro σωτήρ) *sive sacrificium expiatorium*, *sive* eum, cuius typus fuerit operculum illud arcae foederis: tamen manet sententia haec; per Christum nobis contingere ἰλασμόν expiationem.

Huc etiam referenda est illa sententia Pauli, qua dicit Hebr. 9, 12. Christum *per proprium sanguinem intravisse in sancta* s. sanctissimam partem tabernaculi, vbi DEVS se ipse gloriose manifestat, id est, vti Apostolus ipse explicat v. 24. *in coelum*, & quidem ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν. Ergo *intercessio* Christi pro nobis apud DEVM *efficax* est *per* & *propter sanguinem* illius effusum, quum se ipse sacrificasset cf. c. 12, 24.

Illas sententias, quibus *per Christum DEO reconciliati* dicimur ad aliam classem referuamus.

c

(3) In

(3) In tertiam classem referimus illa oracula, quibus ἀπολύτρωσις, redemptio & liberatio nostra Christo eiusque morti tribuitur, & quidem

a) generatim, memoratur enim ἡ ἀπολύτρωσις, ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ; & dicitur: in Christo (aut etiam per Christum) habemus ἀπολύτρωσιν & quidem per sanguinem eius Eph. 1, 7. Col. 1, 14. Christus per proprium sanguinem ingressus est semel in sancta αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος Hebr. 9, 12. Christus dedit vitam suam λύτρον ἀντί πολλῶν Matth. 20, 28. Marc. 10, 45. & dedit se ipsum ἀντίλυτρον pro omnibus 1 Tim. 2, 6. Agnus ille, Christus, maculatus est, & ἠγόρασε nos DEO sanguine suo. Apoc. 5, 9. cf. 2 Petr. 2, 1. ἠγοράσθημεν τιμῆς 1 Cor. 6, 20. 7, 23. Christus, DEVS, ecclesiam suam περιποιήσατο per proprium sanguinem (hoc verbum περιποιῆσαι hic significat aut acquirere siue labore siue pretio & impensis aut ex usu, qui etiam apud LXX interpr. non infrequens est, in vita conseruare, efficere & prouidere ne moriatur aliquis & pereat, liberare a morte & interitu.)

Totam vim harum phrasium fecundarum explicare non est huius loci, sed illius, vbi de nexu mortis Christi cum liberatione nostra tanquam effectu dicendum erit. Sed hoc loco iam videre licet, istis locutionibus non modo liberationem significari, sed etiam sumtum a Christo ad nos liberandos impensum; nempe liberationem nostram Christo constitisse morte & sanguine, Christum igitur vitam suam tanquam lytron hoc certe significatu iam indicato, seu se ipsum ἀντίλυτρον dedisse pro nobis liberandis. Neque hoc ipsi Sociniani negant, aut negare possunt.

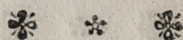
b) Sed

b) Sed praeter has generaliores locutiones sunt etiam aliae, quibus *accuratius definitur*, a quibus malis nos Christus morte sua liberauerit & redemerit

aa) a poenis peccatorum; nam Eph. 1, 7. Col. 1, 14. apodofi illa, qua ἀπολυτρώσει quae facta est per sanguinem Christi, additur *remissio peccatorum* (poenarum igitur *condonatio*) huius arctissima cum illa coniunctio significatur. Gal. 3, 13. Christus dicitur nos *redemisse ab execratione* legis, ergo a poenis, eo, quod ipse de ligno *suspensus* execrabilis pro nobis factus sit (vim huius sententiae infra magis declarabimus) & Rom. 8, 34. Paulus laetabundus exclamat, quis est, qui *condemnet*? *Christus est mortuus*. Item Hebr. 9, 15. dicitur, *mortem Christi* intercessisse εἰς ἀπολύτρωσιν praeuaricationum, quae sub priori foedere fuerant, i. e. quae non poterant *auferrī* (ita vt non amplius conscientiam peccatorum angentem & metum poenarum haberent homines) istis sacrificiis V. T. in se & extra nexum typicum cum sacrificio Christi spectatis, quippe quae tantummodo ἀνάμνησιν peccatorum excitabant cf. Hebr. 10, 1-4. II. Porro Rom. 5, 9. ex iustificatione nostra *per sanguinem Christi* facta, (de qua statim plura afferemus) deducitur hoc, vt *ab ira* liberati seruemur; quare etiam Christus dicitur 1 Theff. 1, 10. εὐόμενος homines *ab ira* futura.

bb) Jam *peculiariter* etiam mala a peccatis profecta commemorantur, e quibus *mors Christi* nos liberauerit.

a) *Mors*, quatenus est mala. Christus *per mortem suam* - - ἀπήλλαξε, liberauit eos, qui metu mortis per totam vitam seruituti erant obnoxii Hebr. 2, 14. 15. κατήργησε

γῆσι mortem 2 Tim. 1, 10, quare etiam DEVS dicitur per Iesum Christum nobis dedisse illam victoriam, vt triumphantes exclamare possemus: *ubi est, o mors, aculeus tuus? ubi est, o ἄδη, victoria tua?* 1 Cor. 15, 55-57.

β) Potestas diaboli, quatenus hic tum mortis habuerat imperium, quod abrogauit s. aboleuit Christus per mortem suam Hebr. 2, 14. tum, quatenus est accusator hominum Apoc. 12, 10. hunc enim κατηγορον vincunt fideles propter sanguinem agni i. e. Christi v. 11. tum, quatenus ille erat ἀρχων τῆς κόσμου; nam, quum Christus in eo esset, vt mortem cruentam in cruce subiret, sic pronunciauit; Ioh. 12, 31. 32. nunc habetur iudicium mundi, nunc princeps mundi huius eiicietur, & ego, quando in altum sublatus fuero e terra (i. e. in crucem actus fuero v. 33.) omnes traham ad me ipsum. Quo etiam verisimillime refertur illud dictum Col. 2, 15. Christus exiit τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας & triumphauit de illis, & quidem, quum cruci affixisset chirographum illud, quod nobis aduersarium fuerat.

γ) Christus se ipsum dedit pro peccatis nostris, vt eriperet (ἐξέληται) nos ἐκ τῆς ἐνεσῶτος αἰῶνος πικρῆς i. e. ab omnibus malis & miseris huius aevi, quae nos premunt, quamdiu in hac terra viuimus.

δ) Sicuti serpens ille in deserto in altum sublatus est: sic Christus in altum tollendus fuit, vt omnis, qui ipsi confidat, non pereat, &c. ergo ab interitu & perditione omnis salutis nos vindicauit mors Christi cruenta, neque perituri sumus, nisi noluerimus Christo confidere.

Haec omnia oracula, quibus liberatio nostra & redemptio

demtio morti Christi tanquam *causae* tribuitur, eandem rem nobis asseuerant, quam illa primae & secundae classis aliis verbis iam indicauerant, aut, quae ex illis facili ratiocinatione colligi potuerat; sed tamen, quoniam DEVS in Scriptura S. varietate ista phrasium vsus est, & effectum mortis Christi e diuersis quasi lateribus nobis monstrauit, pro hac diuersitate locutionum classes distinguere voluimus, atque inprimis has phrasas, quae de ἀπολυτρώσει & redemptione per mortem Christi facta loquuntur, in vnam peculiarem classem colligere; quum haec simul, vti infra videbimus, nexum indigent, quo mors Christi causa sit veniae s. remissionis peccatorum & expiationis.

Ex his trium classium priorum oraculis didicimus, veniam peccatorum, expiationem, poenarumque condonationem, & malorum a peccatis profectorum auerruncationem mortis Christi effectum & scopum fuisse. Jam sequuntur alia oracula itidem in diuersas classes distribuenda, quae tales fructus mortis Christi commemorant, in quibus est aliquid amplius, quam in illis antea indicatis.

(4) *Quarta* igitur *classis* continet ea oracula, quibus *iustificatio* hominum morti Christi tribuitur. Omnes homines peccauerunt - - & *iustificantur gratis* - - διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, quem proposuit DEVS ἰλασῆριον per fidem ἐν τῷ αὐτῷ αἵματι Rom. 3, 23 - 25. Nos *iustificati* sumus per sanguinem Christi Rom. 5, 9. DEVS Christum, qui non nouerat peccatum (huius plane expers fuerat) pro nobis ἀμαρτίαν fecit (hoc loco nondum explic-

plicamus totam vim huius phraeos; sufficit iam haec notio, quam ipsi Sociniani reiicere non possunt: *tanquam peccatorem tractari permisit*) *vt nos fieremus δικαιωσύνη* Θεῶν *in illo* (vt pro iustis haberemur a DEO & tractaremur) Vocabulo *iustificationis* in his aliisque locis *non* significari emendationem & collationem iustitiae inhaesiuae, *sed* sententiam iudicis, qua quis iustus censetur, declaratur, & tanquam iustus tractatur, id suo loco demonstrabimus, & *Socinus* ipse tam aequus est, vt concedat. Hac igitur significatione iam sumta istis oraculis docemur, *non modo* veniam peccatorum nos consequi & a poenis absolui per sanguinem Christi & cruciatu, quibus tanquam peccator afflictuus est, *sed* aliquid amplius, nempe vt *tanquam iusti a DEO tractemur*, vt nobis contingat a DEO, quod hic non nisi iustis impertiat.

(5) In *quintam classem* referimus illa oracula, quibus *reconciliatio hominum cum DEO*, huiusque favor illis *restitutus morti Christi* tanquam *causae* tribuitur. Sic enim legimus 2 Cor. 5, 19-21. DEVS erat *in Christo mundum reconcilians sibi* (vel etiam, reconciliauit sibi mundum *i. e. incolas terrae per Christum*) *μηλολογίζομενος*, *non imputans* illis (incolis terrae) *delicta eorum*. Hoc igitur est *vnum*, quod pertinet ad illam reconciliationem hominum cum DEO per Christum, nempe, quod DEVS *non imputet* hominibus peccata ipsorum, seu quod is horum poenas condonare velit. Jam *addit* Paulus *alterum*, quod cum illo priori tanquam consequens connexum est, & *ponens in nobis sermonem reconciliationis*, seu, vt ipse

ipse Apostolus paulo ante v. 18. aliis verbis dixerat, *dans nobis* (legatis diuinis) *ministerium reconciliationis* (prouinciam annunciandae reconciliationis.) *Pro Christo igitur* (Christi vice & nomine) *legatorum munere fungimur* tanquam DEO exhortante per nos: *reconciliemini DEO*, seu, accipiatis oblatam gratiam, & hostilem animum aduersus DEVM abiiciatis. Ergo haec emendatio hominum, qua ex inimicis amici DEI fiunt, non totam reconciliationem eorum cum DEO absoluit, sed ad hanc etiam pertinet illa voluntas DEI non imputandi hominibus peccata. Neque ipsi Sociniani negare possunt, per Christum effectum esse, vt DEVS hominibus peccata remitteret, horumque poenas condonaret, atque sic DEVS ipse hominibus reconciliaretur. Sed quam inuit rationem DEVS, vt per Christum sibi reconciliaret mundum? Paulus respondet v. 21: *DEVS enim Christum fecit peccatum*, seu tanquam peccatorem tractari fuit (exhibemus hic explicationem, quam ipsi Sociniani nobis concedant) *vt nos fieremus iustitia DEI*, seu tales, qui apud DEVM iusti censeremur. Ergo talis reconciliatio nostra cum DEO, qua hic non imputet nobis peccata nostra, & quae nos mouere debeat, vt in amicitiam DEI redeamus, est effectus cruciatuum, quibus Christus sicuti peccator affectus est. Quo nexu cum his ille effectus cohaereat, infra videbimus. Porro diserte etiam Rom. 5, 10. dicitur, *nos reconciliatos esse* (κατηλλάγημεν) *DEO per mortem filii ipsius*; & *Christus ideo μεσίτης vocatur DEI & hominum*; quoniam *se ipsum dedit ἀντιλυτρον pro omnibus* 1 Tim. 2, 6.

Haec

Haec *reconciliatio* hominum cum DEO iam vi vo-
cis praeter veniam peccatorum & poenarum condona-
tionem complectitur etiam fauoris diuini & beneuo-
lentiae restitutionem; sed tamen haec pars beneficii al-
tera *etiam diserte* coniungitur cum illa priore & morti
Christi tribuitur. Paulus enim hanc sententiam Eph.
1, 6. DEVS ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς seu *acceptos nos & gratiosos*
apud se reddidit in dilecto sc. filio connectit cum illa alte-
ra v. 7. in qua ratio prioris sit, quum pergit: *quippe in*
quo habemus ἀπολύτρωσιν per sanguinem eius, nempe re-
missionem peccatorum. Atque hanc vim reconciliationis
nostrae cum DEO confirmant omnia illa oracula, quae
deinceps in peculiari classe recensibimus, quibus doce-
mur, Christum pro nobis mortuum esse, vt nos *προσα-*
γάγη, adduceret DEO, & vt nobis accessus ad DEVM fi-
duciae plenus pateret; imo illa omnia, quae in classi-
bus adhuc reliquis collocata afferemus.

Sed hic inuitis nobis abrumpendus est sermo de re
suauissima, id est, de dulcissimis mortis Christi fructi-
bus, itemque de re grauisima ad salutem nostram scitu
apprime necessaria institutus. Superfunt enim adhuc
alii fructus ad solatia nostra & gaudia vberimi, quos
e morte Christi prouenisse oracula diuina diserte testan-
tur; nempe, abrogatio legis illius Mosaicae & ritualis,
in qua erat disciplina seruis & pueris impuberibus ac-
commodata, & ad terrorem iniiciendum magis com-
posita; porro accessus ad DEVM tanquam patrem cum
plena fiducia; *item* reconciliatio & consociatio sub
Christo tanquam capite communi *tum* hominum, Ju-
daeo-

daëorum Ethnicorumque, inter se, *tum* hominũ cum reliquis ciuitatis DEI coelestis latissime patentis ciuibus; *denique*, quidquid ad veram hominum felicitatem pertineat, maxime vero vita & beatitas illa coelestis & aeterna. Hos fructus, quibus solatia & partes beatitatis hominum continentur, in vnum quasi aceruũ congestos comprehendimus sub *primo effectu & scopo* mortis Christi. Atque huius demonstratio si absoluta fuerit, ex descriptione partium supra proposita sequetur, vt duos alios eiusdem mortis effectus, quos oracula diuina nos docent, ex his cognoscere studeamus. Si hunc *triplicem effectum & scopum mortis Christi cruentae* eatenus, quatenus e disertis DEI testimoniis in S. litteras relatis intelligi potest, demonstratum dederimus, *tum* ex ordine supra delineato oracula diuina a nobis consulenda erunt, *num & quid de nexu* nos doceant, quo mors Christi cruenta cum illis effectibus cohaereat, seu, quo illa horum causa sit. His omnibus de *morte Christi* pertractatis breuiter deinceps considerandum erit, quid S. Scriptura de *effectu & sine δικαιώματος & obedientiae* Christi doceat.

Haec sunt praecipua momenta, quae adhuc restant ad abfoluendam *alteram* totius commentationis nostrae *partem*, quam in hoc Programmate tractare coepimus. Sed illorum vltiorem explicationem demonstrationemque *tum* alia necessitate *tum* ipsis huius scriptionis limitibus coacti differimus in aliam opportunitatem, quam tamen proxime, si DEVS ita voluerit, captabimus.

Neque tamen impetrare a nobis possumus, vt finem huic Programmati ante imponamus, quam Vos, Ciues Carissimi, ex sincero amoris affectu per ipsam Vestram salutem obtestati fuerimus, vt his feriis memoriae Christi e mortuis fuscitati consecratis omnes Vestras cogitationes sanctas huc maxime conuertatis, vt Jesum tanquam *μεσίτην* Vestrum contemplemini, qui secundum effatum illud diuinum Rom. 4, 25. *tum* propter peccata Vestra traditus sit, nempe in acerbissimos cruciatus & in supplicium crucis ignominiosissimum aequae ac dirissimum, *tum* vero etiam e mortuis fuscitatus sit propter Vestram iustificationem. Hanc meditationem sanctam & salutarem iuuabit, vt speramus, haec, quam Vobis exhibemus, *commentatio*, qua oracula illa colli-

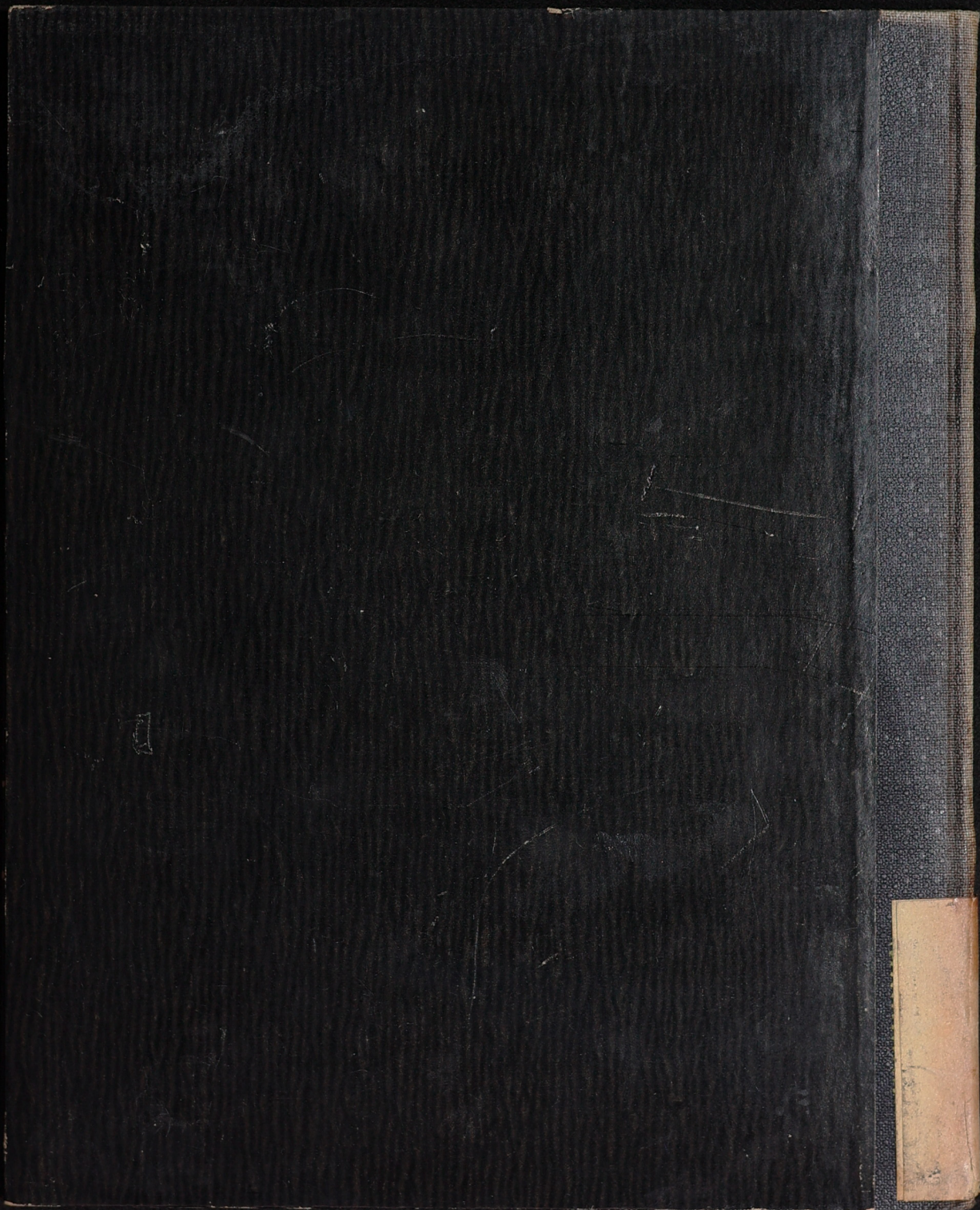
colligere coepimus, quibus ipse DEVS diferte Vos docet vberri-
 mos dulcissimosque fructus e morte Jesu reconciliatoris nostri
 oriundos. Sed quam dulces hi sint, non poteritis experiri & gu-
 stare, nisi prius peccatorum turpitudinem & miseriam ita cogno-
 ueritis, vt intelligatis, quam necessaria Vobis sit atque exoptata
 eorum expiatio per Christum morte ipsius praestita. Nolite igitur
 subterfugere recordationem seriamque cogitationem pecca-
 torum Vestrorum; impendite potius huic quamuis tristi cogita-
 tioni iustum quoddam & peculiare tempus; imo ipsi DEVM pre-
 camini, vt duritiem cordis emollire velit: haec est tristitia pro-
 pter DEVM suscepta, cuius nunquam aliquem poenituit, nec
 Vos poenitebit. Tum existent in Vobis desideria flagrantis-
 sima bonorum, quae mors Christi peperit, praestantissimorum; &
 DEVS ipse Vos trahet ad filium suum Vestrum reconciliatorem
 pro Vobis mortuum, atque animos Vestros fiducia suavi erga
 hunc implebit. Tum ipsa experientia magis in dies magisque
 percipietis, quanta sit in illis fructibus mortis Christi dulcedo.
 Tum vero etiam vindicabimini a tyrannide vitiorum omnisque
 iniquitatis ita, vt potius tanquam populus Christi peculiaris fia-
 tis *ἡλωτὰι* actionum pulchrarum DEOque placentium, in qua
 re ipsa est fructus aliquis mortis Christi omni desiderio dignus
 Tit. 2, 14. Ipsa illa gratia salutaris, quae in Christo pro nobis in
 mortem tradito illuxit, disciplina sua Vos ita instituet & confor-
 mabit, vt renunciantes vitae irreligiosae & cupiditatibus rerum
 mundanarum sobrie, iuste, & religiose viuatis hoc aeuo in terris
 agendo, expectantes beatam spem & apparitionem gloriae ma-
 gni DEI & seruatoris nostri Jesu Christi, in qua coram throno
 DEI constituti Vos cum admirabili illo & pulcherrimo concentu
 vniuersae ciuitatis DEI Apoc. 5, 9 - 14. canetis agni illius maectati
 dignissimas laudes, pro eo, quod Vos DEO sanguine suo rede-
 merit, effeceritque vt Vos DEO vestro essetis reges & sacerdo-
 tes. Ad hanc tantam omnique cogitatione maiorem felicitate-
 tem consequendam vt hae nostrae litterae aliquid adiumenti
 Vobis afferant, id est, quod DEVM O. M. ardentissimis preci-
 bus obsecramus.

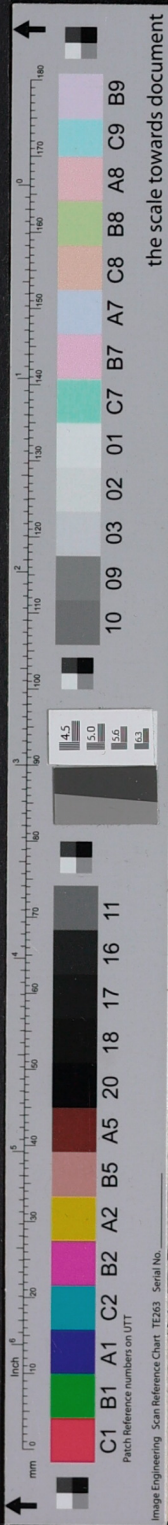
P. P.

BUETZOUH, SUB SIGILLO ACAD.
 IPSO PASCHATIS FESTO CIOCCCLXXVII.

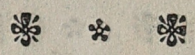
LBMV Schwerin
000 749 702

33

the scale towards document

inque, inter se, *tum* hominū cū reliquis
s latissime patentis ciuibus; *denique*, quid-
num felicitatem pertineat, maxime vero vi-
elestis & aeterna. Hos fructus, quibus fo-
tis hominum continentur, in vnum quasi
comprehendimus sub *primo effectu & scopo*
ue huius demonstratio si absoluta fuerit, ex
supra proposita sequetur, vt duos alios
ctus, quos oracula diuina nos docent, ex his
us. Si hunc *triplicem effectum & scopum*
ae eatenus, quatenus e disertis DEI testimo-
tis intelligi potest, demonstratum dederit-
supra delineato oracula diuina a nobis con-
& *quid de nexu* nos doceant, quo mors
illis effectibus cohaereat, seu, quo illa ho-
mombus de *morte Christi* pertractatis breui-
randum erit, quid S. Scriptura de *effectu &*
obedientiae Christi doceat.

ecipua momenta, quae adhuc restant ad ab-
otius commentationis nostrae *partem*, quam
tractare coepimus. Sed illorum vltorio-
demonstrationemque *tum* alia necessitate
otionis limitibus coacti differimus in aliam
am tamen proxime, si DEVS ita voluerit,

impetrare a nobis possumus, vt finem hui-
nponamus, quam Vos, Ciues Carissimi, ex
u per ipsam Vestram salutem obtestati fue-
nemoriae Christi e mortuis fuscitati conse-
cogitationes sanctas huc maxime conuertan-
n *μεσίτην* Vestrum contemplemini, qui se-
d diuinum Rom. 4, 25. *tum* propter peccata
empe in acerbissimos cruciatus & in supplio-
iosissimum aequae ac dirisissimum, *tum* vero
citus sit propter Vestram iustificationem.
sanctam & salutarem iuuabit, vt speramus,
xhibemus, *commentatio*, qua oracula illa
colli-